

Paper Type: Original Article

CEO Characteristics and Audit Fees: Iranian Capital Market

Faezeh Pirouz*

Department of Accounting, Tohid Girls College, Amol, Iran; piroozfaeze@gmail.com.

Citation:

Pirouz, F. (2025). CEO Characteristics and audit fees: Iranian capital market. *Strategic studies in financial management and insurance*, 2(1), 14-24.

Received: 15/10/2024

Reviewed: 01/12/2024

Revised: 11/01/2025

Accepted: 14/02/2025

Abstract

Purpose: In this study, the relationship between board independence, managerial ownership, CEO duality, and audit fees in companies on the Tehran Stock Exchange was investigated.

Methodology: The present study studied 110 companies listed on the Tehran Stock Exchange using a systematic elimination method from 2019 to 2023. Three hypotheses were formulated for the study, and each was tested using panel analysis.

Findings: The results indicate a negative and significant relationship between managerial ownership and audit fees. They also showed no significant relationship between the percentage of board independence, CEO duality, and audit fees.

Originality/Value: This study, focusing on the corporate governance structure in the context of the Iranian capital market, adds to the existing literature on auditing and corporate governance and provides new insights into the determinants of audit fees.

Keywords: Board independence, Managerial ownership, CEO duality, Auditor fees.

Corresponding Author: piroozfaeze@gmail.com

<https://doi.org/10.22105/ssfmi.v1i1.72>

Licensee. **Strategic Studies in Financial Management and Insurance**. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

ویژگی‌های مدیرعامل و حق الزحمه حسابرسی: بازار سرمایه ایران

فائزه پیروز*

گروه حسابداری، دانشکده دخترانه توحید، آمل، ایران.

چکیده

هدف: در تحقیق حاضر بررسی رابطه استقلال هیات‌مدیره، مالکیت مدیریتی، دوگانگی وظیفه مدیرعامل و حق الزحمه خدمات حسابرسی در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفت.

روش‌شناسی پژوهش: تحقیق حاضر ۱۱۰ شرکت از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به روش حذف سیستماتیک، در طی سال‌های ۱۳۹۸ لغایت ۱۴۰۲ مورد مطالعه قرار گرفته است. همچنین برای تحقیق حاضر ۳ فرضیه تدوین شده که با استفاده از تحلیل پانل به آزمون هر یک از فرضیه‌ها پرداخته شد.

یافته‌ها: نتایج بیانگر آن است که بین مالکیت مدیریتی با حق الزحمه خدمات حسابرسی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین درصد استقلال هیات‌مدیره و دوگانگی وظیفه مدیرعامل و حق الزحمه خدمات حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.

اصالت/ارزش افزوده علمی: این تحقیق با تمرکز بر ساختار حاکمیت شرکتی در بستر بازار سرمایه ایران، به ادبیات موجود در زمینه حسابرسی و حاکمیت شرکتی افزوده و پیش‌های جدیدی درباره عوامل تعیین‌کننده حق الزحمه حسابرسی ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: استقلال هیات‌مدیره، مالکیت مدیریتی، دوگانگی وظیفه مدیرعامل، حق الزحمه حسابرس.

۱- مقدمه

حسابرسان از یک طرف همچون سایر واحدهای اقتصادی نیازمند داشتن مشتریانی هستند که در قبال ارائه خدمات به آن‌ها، کسب درآمد کنند و از طرف دیگر باید استقلال حرفه‌ای خود را حفظ کرده و تحت تاثیر و نفوذ مشتریان خود قرار نگیرند؛ به عبارتی دیگر، حسابرسان هم باید رضایت مشتریان را به دست آورند و هم در جهت ارائه اظهارنظر صحیح به جامعه تلاش همراه با صداقت از خود نشان دهند. در حال حاضر به دلیل رشد کمی موسسات حسابرسی و شاغلین حرفه، فشار رقابتی در میان موسسات بیش تر شده و متأسفانه در این میان گاهی اوقات اصول اخلاقی و حرفه‌ای نادیده گرفته می‌شود؛ چرا که رقابت در به دست آوردن مشتریان منجر به سست تر شدن اصول اخلاقی حرفه در رابطه با تبلیغات و نحوه برخورد با تقاضای مشتریان می‌گردد و این در حالی است که رکود اقتصادی حاکم بر جامعه بر این اغتشاش می‌افزاید. از بدیهی‌ترین پیامدهای چنین وضعی، مناقصه‌گذاری شرکت‌ها در انتخاب حسابرس و بدتر از همه وجود روابط معنی‌دار میان نوع اظهارنظر حسابرسان و حق الزحمه دریافتی می‌باشد و از آنجایی که جلب رضایت مشتریان یکی از هدف‌های حسابرسان است، گاهی به این خواسته‌ها تن می‌دهند. اگرچه استنباط علمی کردن این قضیه مشکل است، ولی بدون شک این رفتارها بر ساختار بازار خدمات حسابرسی تاثیر داشته است؛ به این ترتیب به نظر می‌رسد با شناخت نیازها و انتظارات شرکت‌ها از موسسات حسابرسی بیش تر بتوان پی به این مسایل برد، چرا که وجود این انتظارات چگونگی تصور آن‌ها را از حرفه مشخص می‌سازد [1].

حسابرسان نقش غیرقابل انکاری در ارتقای کیفیت گزارشگری مالی به عهده دارند. وظیفه اعتباربخشی حسابرسان در ارتقای قابلیت اعتماد و تایید اطلاعات حسابداری، وظیفه‌ای خطیر برای انعکاس سودمندی اطلاعات برای تصمیم‌گیری و ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر محسوب شود. این وظیفه با تشکیل جامعه حسابداران رسمی و خصوصی‌سازی حرفه حسابرسی اهمیت ویژه‌ای در نظام مالی کشور به خود گرفته است. تحقیق‌های گذشته نشان می‌دهند که با تشکیل جامعه حسابداران رسمی در کشور، رقابت در بازار حسابرسی رونق گرفته و به دنبال آن تغییر حسابرس و انتخاب حسابرس جدید افزایش یافته است [2].

پدیده تغییر حسابرس، موجب قطع رابطه بین حسابرس و صاحب‌کار می‌شود. این قطع ارتباط، می‌تواند بنابر درخواست حسابرس و یا صاحب‌کاران باشد. تحقیق‌های مربوط به تغییر حسابرس در پی پاسخ این سوال هستند که چرا صاحب‌کار حسابرس خود را تغییر داده است؟ موضوع انتخاب حسابرس، هرچند با موضوع تغییر حسابرس در ارتباط است، اما پژوهشگرها حسابرسی آن را موضوعی متفاوت از تغییر حسابرس می‌شناسند. انتخاب حسابرس جدید، پدیده‌ای است که بعد از تغییر حسابرس رخ می‌دهد. مطالعات مربوط به انتخاب حسابرس، به دنبال پاسخ این سوال هستند که چرا صاحب‌کار از میان موسسات مختلف حسابرسی، یک موسسه خاص حسابرسی را به‌عنوان حسابرس خود، انتخاب نموده است [3].

از سوی دیگر، حاکمیت شرکتی به تشریح سازمان‌دهی داخلی و ساختار قدرت شرکت، نحوه ایفای وظایف هیات‌مدیره، ساختار مالکیت شرکت و روابط متقابل بین سهام‌داران و سایر ذینفعان، به‌خصوص نیروی کار شرکت و اعتباردهندگان به آن می‌پردازد. اصل اصطلاح حاکمیت شرکتی، کلمه یونانی به معنی راهنمایی کردن یا اداره کردن می‌باشد. حاکمیت شرکتی، مجموعه قوانین و رویه‌های حاکم بر روابط سهام‌داران، مدیران و حسابرسان شرکت است که با اعمال یک سیستم نظارتی به دنبال حمایت از حقوق سهام‌داران می‌باشد. هنگامی حاکمیت شرکتی در دنیا دوباره مورد توجه قرار گرفت که مشکل نمایندگی با سقوط شرکت‌هایی همچون انرون^۱، ورلدکام^۲ و پارمالت^۳ و... بالا گرفت. به بیانی دیگر، حاکمیت شرکتی یک موضوع جدید نیست و با رشد نظام سرمایه‌داری و اقتصادهای جهانی توسعه یافته است و قوانین حاکمیتی نیز برای تخفیف مشکلات پیش آمده پا به عرصه گذاشتند. با توجه به این، سازمان‌ها نیز به دنبال تخفیف تعارض منافع بین سهام‌داران و مدیران هستند و بر تفکیک مالکیت از مدیریت تاکید می‌ورزند. با افزایش تعداد سهام‌داران، تضاد منافع بین آن‌ها و مدیران و نیز در درون سهام‌داران افزایش می‌یابد که حتی این مساله تا جایی پیش می‌رود که ممکن است بر امر نظارت بر عملکرد مدیریت شرکت خدشه وارد کند. سازوکارهای حاکمیت شرکتی، می‌توانند کاهش مساله نمایندگی را با خود به همراه بیاورند و همچنین کنترل‌های لازم بر عملکرد مدیریت برای خلق ارزش به صورت درست انجام پذیرد. مراجع قانون‌گذار راه‌حل این مشکل را توجه و اجرای سازوکارهای (مالکیت مدیریتی، مدیران غیراجرائی، تمرکز مالکیت، کمیته حسابرسی و...) حاکمیت شرکتی دانستند تا از این طریق از منافع سهام‌داران و ذینفعان در قبال رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران (نوع قرارداد و تبع آن، انتخاب حسابرس، نوع اظهار نظر و...) محافظت کند؛ لذا پژوهش حاضر به دنبال بررسی سازوکارهای (استقلال هیات‌مدیره، مالکیت مدیریتی و دوگانگی وظیفه مدیرعامل) حاکمیت شرکتی و انتخاب حسابرس می‌باشد.

۲- پیشینه پژوهش

۲-۱- تحقیقات خارجی

حق و همکاران [4] رابطه بین قدرت اقتصادی دولت و انتخاب حسابرس را در ۴۶ کشور مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها نشان دادند که هر چه کیفیت دولت از نظر سیاسی و اقتصادی قوی باشد در آن صورت احتمال انتخاب ۴ موسسه بزرگ حسابرسی بیش‌تر است. آن‌ها هم‌چنین تایید نمودند در کشورهای قدرتمند اقتصادی که استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی را پذیرفته‌اند، انتخاب ۴ موسسه بزرگ حسابرسی بیش‌تر است. نتایج پژوهش آن‌ها تایید نمود که هر چه دولت یک کشور قوی‌تر باشد، تقاضا برای خدمات حسابرسی باکیفیت‌تر بیش‌تر است.

¹ Enron
² Worldcom

³ Parmalat

هسو و همکاران [5] به بررسی عوامل تعیین کننده انتخاب حسابرِس و قیمت گذاری حسابرِس در میان شرکت های بیمه پرداختند. نتایج این پژوهش حاکی از این است که حق الزحمه به انتخاب صنعت خاص مشتریان بستگی دارند. همچنین سنجش ریسک با پیچیدگی مربوط به انتخاب حسابرِس موسسات بزرگ (BIG4) همراه است، در حالی که حرکت فرصت طلبانه و تضادهای مدیر با انتخاب حسابرِس در موسسات کوچک تر همراه می باشد.

۲-۲- تحقیقات داخلی

حساس یگانه و علوی طبری [6] رابطه بین منابع صرف شده برای حسابرِس داخلی و مخارج حسابرِس مستقل را بررسی کردند. هدف آن ها شناسایی عوامل تعیین کننده حق الزحمه حسابرِس مستقل و داخلی، شناسایی تاثیر وجود حسابرِس داخلی در کاهش حق الزحمه حسابرِس بنگاه اقتصادی و بررسی اثربخشی افزایش سطوح مدیریتی که حسابرسان داخلی به آن گزارش می کنند در کیفیت کار حسابرسان داخلی و در نهایت مفید بودن آنان به عنوان جانشین حسابرسان مستقل می باشند. نتایج تحقیق نشان داد حق الزحمه حسابرِس مستقل با پیچیدگی بنگاه اقتصادی مرتبط است، افزایش منابع صرف شده برای بخش حسابرِس داخلی بنگاه موجب کاهش حق الزحمه حسابرِس مستقل می شود و این کاهش در بنگاه های اقتصادی بیش تر است که حسابرسان داخلی به سطوح بالاتر از معاون مالی و اداری گزارش ارایه می کنند.

رجبی و محمدی خشویی [7] به بررسی رابطه بین هزینه های نمایندگی و قیمت گذاری خدمات حسابرِس مستقل بر روی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی سال ۱۳۸۴ پرداختند. این پژوهش با استفاده از روش آماری رگرسیون انجام شد. نتایج نشان داد متغیرهای متوسط جمع دارایی ها و درآمدهای عملیاتی، درصد سهم اولین سهام دار عمده، پایان سال مالی و نوع حسابرِس با حق الزحمه حسابرِس ارتباط معنی داری دارند، ولی سایر عوامل مرتبط با هزینه های نمایندگی از جمله نسبت حساب های دریافتی و موجودی ها به جمع دارایی ها، نسبت کل بدهی ها به مجموع دارایی ها، نسبت سود قبل از کسر بهره و مالیات به جمع دارایی ها فاقد ارتباط آماری معنی داری با حق الزحمه حسابرِس می باشند.

نیکبخت و تنانی [8] عوامل موثر بر حق الزحمه های حسابرِس را در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶ آزمون کرده اند. روش آماری در این تحقیق، تحلیل همبستگی از طریق روش تخمین داده های تلفیقی (پانل) بوده است. یافته های این تحقیق نشان داد متغیرهای حجم عملیات (اندازه) شرکت، پیچیدگی عملیات شرکت، نوع موسسه حسابرِس و تورم ارتباط معنی داری با حق الزحمه حسابرِس دارند، ولی متغیرهای ریسک حسابرِس و تحصیلات و تجربه مسئول تهیه کننده صورت های مالی با متغیر وابسته (حق الزحمه حسابرِس) فاقد ارتباط آماری بودند.

موسوی و داروغه حضرتی [9] به بررسی نقش جریان نقد آزاد شرکت ها بر حق الزحمه حسابرِس پرداختند. هدف از پژوهش، تعیین این موضوع بود که آیا بین جریان نقد آزاد و حق الزحمه حسابرِس رابطه معنی داری وجود دارد. نتایج بررسی آن ها که با روش آماری رگرسیون چندمتغیره و ضریب همبستگی پیرسون انجام گرفت. در بین تعداد ۳۰۰ سال-شرکت طی دوره زمانی ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۷ نشان داد که شرکت های با جریان نقد آزاد بالا دارای حق الزحمه حسابرِس بیش تری هستند. همچنین در این شرکت ها، میزان بدهی و سود تقسیمی با حق الزحمه حسابرِس از لحاظ آماری ارتباط معنی داری پیدا می کند.

خدادادی و حاجی زاده [10] نیز در تحقیقی با عنوان «نظریه نمایندگی و حق الزحمه حسابرِس مستقل: آزمون فرضیه جریان های نقد آزاد» به بررسی تاثیر هزینه های نمایندگی ناشی از فرضیه جریان های نقد آزاد بر حق الزحمه حسابرِس پرداختند. تحقیق برای دوره زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ و به صورت الگوی رگرسیون داده های تلفیقی انجام گرفت و نتایج کلی آن موید وجود ارتباط مثبت و معنی دار بین هزینه های نمایندگی ناشی از جریان های نقد آزاد شرکت و حق الزحمه حسابرِس بود. همچنین شواهد نشان داد در شرکت های دارای جریان های نقدی آزاد زیاد، بین سطح بدهی و حق الزحمه حسابرِس ارتباط مثبت و معنی دار و بین نسبت فرصت های رشد آتی و حق الزحمه حسابرِس، ارتباط منفی و معنی دار وجود دارد.

تنانی و علوی [11] به بررسی شباهت ها و تفاوت های بین عوامل موثر بر حق الزحمه حسابرِس صورت های مالی از منظر حسابرسان مستقل شاغل در موسسات حسابرِس (مدیران و مدیران ارشد) و نیز اعضای هیات مدیره، مدیران و معاونان مالی صاحبکاران پرداخته اند. عوامل مورد بررسی در پژوهش آن ها شامل متغیرهای خاص صاحبکار، حسابرِس و کار حسابرِس می باشند. مطالعه مبتنی بر نظرسنجی از حسابرسان مستقل شاغل در

مؤسسات حسابرسی و مدیران اجرایی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران صورت پذیرفت. نتایج نشان می‌دهد که در هیچ یک از حوزه‌های خاص صاحب‌کار، حسابرس و کار حسابرسی بین نظر حسابرسان مستقل و مدیران مالی تفاوت معنی داری وجود ندارد.

۳- فرضیه پژوهش

برای پژوهش حاضر سه فرضیه تبیین شده است که بدین شرح می‌باشند:

۱. بین نسبت اعضای غیرموظف هیات‌مدیره به کل هیات‌مدیره و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین درصد مالکیت سهام‌دار عمده و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین دوگانگی وظیفه مدیرعامل و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

۴- روش پژوهش

تحقیق حاضر از جهت هدف، از نوع کاربردی است. این نوع پژوهش از آن جهت که می‌تواند مورد استفاده سازمان بورس اوراق بهادار، تحلیل‌گران مالی و کارگزاران بورس، مدیران مالی شرکت‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهش‌گران، سازمان حسابرسی قرار گیرد، کاربردی است.

از جهت روش استنتاج، این پژوهش از نوع تحلیلی (همبستگی) می‌باشد. پژوهش توصیفی آن‌چه را که هست بدون دخل و تصرف توصیف و تفسیر می‌کند. این نوع از پژوهش شامل جمع‌آوری اطلاعات به منظور آزمون فرضیه یا پاسخ به سوالات مربوط به وضعیت فعلی موضوع مورد مطالعه می‌باشد.

از جهت نوع طرح پژوهش، از نوع پژوهش‌های پس‌رویدادی است. در این نوع از پژوهش‌ها، هدف بررسی روابط موجود بین متغیرها است و داده‌ها از محیطی که به‌گونه‌ای طبیعی وجود داشته‌اند و یا از وقایع گذشته که بدون دخالت مستقیم پژوهش‌گر رخ داده است، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل می‌شود.

۴-۱- ابزارهای گردآوری اطلاعات

در خصوص ادبیات تحقیق از طریق مطالعات کتابخانه‌ای مقالات و پایان‌نامه‌های داخلی و سایت‌های اینترنتی اطلاعات مورد نیاز مربوط به ادبیات تحقیق را جمع‌آوری شده است و نیز برای جمع‌آوری اطلاعات مالی شرکت‌ها از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و اطلاعات منتشر شده در کدال استفاده شده است.

جهت تلخیص مطالعات کتابخانه‌ای یا ادبیات تحقیق از فیش استفاده شده است و جهت توصیف و طبقه‌بندی یافته‌های مبتنی بر بررسی تجربیات گذشته و اطلاعات مالی شرکت‌ها از نرم‌افزار *Excel* استفاده شده است. به بیانی از نرم‌افزار *Exce 2016* برای جمع‌آوری داده‌های خام استفاده شده و پس از آن برای برآورد الگوها از نرم‌افزار *Stata 12* و *Eviews 10* استفاده شده است.

۴-۲- جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری در دسترس این پژوهش شامل شرکت‌های منتخب پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است که دارای شرایط زیر به روش حذف سیستماتیک و در بازه زمانی ۱۳۹۸ لغایت ۱۴۰۲ (۵ ساله) باشند:

۱. نمونه‌های انتخاب‌شده قبل از سال ۱۴۰۲ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته‌شده باشند.
۲. به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه دوره مالی و همسانی تاریخ گزارشگری، سال مالی منتهی به اسفندماه باشد.
۳. طی سال‌های مورد مطالعه تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداده باشد.
۴. شرکت‌ها در طی قلمرو زمانی تحقیق، زیان‌ده نباشند.

۵. نوع فعالیت شرکت، تولیدی بوده و لذا موسسات مالی، سرمایه‌گذاری و بانک‌ها در نمونه آورده نمی‌شوند و دلیل آن نوع خاص و ماهیت متفاوت فعالیت شرکت‌های سرمایه‌گذاری و مالی که نتیجه آن طبقه‌بندی متفاوت اقلام صورت‌های مالی، شرکت‌های موردنظر جز نمونه آماری نمی‌باشد.
۶. اطلاعات موردنیاز برای محاسبه متغیرهای پژوهش در سال‌های موردبررسی موجود باشد.

به این ترتیب تعداد شرکت‌هایی که ویژگی‌های فوق‌الذکر را داشتند و ۱۱۰ شرکت به‌عنوان جامعه آماری در دسترس انتخاب شده است؛ بنابراین، تعداد مشاهدات ۵۵۰ سال-شرکت می‌باشد.

۵- مدل پژوهش و تعریف عملیاتی متغیرها

$$AUDFEE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 INDBO_{i,t} + \beta_2 MASH_{i,t} + \beta_3 CEO_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 LIQRA_{i,t} + \beta_7 M/B_{i,t} + \beta_8 ROA_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

۵-۱- متغیر وابسته

قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی ($AUDFEE$): قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی شامل هرگونه وجهی است که بابت ازایه خدمات حسابرسی و طبق توافق یا قرارداد به حسابرس یا موسسه حسابرسی پرداخت می‌شود. مشابه با اغلب تحقیقات مرتبط با سنجش عوامل موثر بر قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی از لگاریتم طبیعی حق‌الزحمه پرداخت‌شده توسط شرکت بابت خدمات حسابرسی مستقل در طی سال برای تحقیق استفاده شده است. اطلاعات مرتبط با قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی از یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و از بخش هزینه‌های عمومی و اداری شرکت‌ها اقتباس شده است [7].

۵-۲- متغیرهای مستقل

استقلال هیات‌مدیره ($INDBO$): اعضای غیرموظف از مدیران مستقل هستند و مسئولیت اولیه بر نظارت عملکرد مدیریت را به عهده دارند. طبق دیدگاه مکمل، مسئولیت‌های حرفه‌ای و قانونی اعضای حرفه‌ای هیات‌مدیره با نیاز آنان به ارتباط مستقیم با محیط داخلی ترکیب می‌شود و ممکن است باعث افزایش تقاضا برای حسابرسی مستقل گردد. چون آن‌ها انتظار دارد اعتبار و شهرت آنان افزایش یابد. از تقسیم اعضای غیرموظف از مدیران بر تعداد کل هیات‌مدیره حاصل می‌شود [12].

$$\text{درصد اعضای غیرموظف هیات‌مدیره} = \frac{\text{اعضای غیرموظف هیات‌مدیره}}{\text{کل اعضای هیات‌مدیره}} \quad (2)$$

سهام‌داران نهادی ($MASH$): سهام‌داران نهادی درگیر فعالیت‌های شرکت هستند و ممکن است بر کنترل‌های داخلی و فعالیت‌های شرکت کنترل داشته باشد؛ بنابراین، باعث کاهش حجم رسیدگی‌های حسابرسی و کاهش قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی (حق‌الزحمه حسابرسی) خواهد شد. از سوی دیگر، هر سهام‌دار عمده غیرموظف ممکن است از این تاثیر برای افزایش حسابرسی مستقل به‌منظور جبران کمبود کنترل‌های وی بر دیگر تصمیمات داخلی استفاده کند. درصد سهام شخص حقیقی و یا حقوقی که بیش‌ترین درصد سهام شرکت را در اختیار دارد [13].

دوگانگی وظیفه مدیرعامل (CEO): اگر مدیرعامل رییس یا نایب‌رییس هیات‌مدیره نیز باشد، به این دوگانگی وظیفه مدیرعامل گفته می‌شود؛ در صورتی که در مدیرعامل شرکتی رییس یا نایب‌رییس هیات‌مدیره باشد، از متغیر موهومی یک و در غیر این صورت صفر خواهد بود [12].

۵-۳- متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت ($SIZE$): عمده‌ترین عامل در تعیین انتخاب حسابرس، قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی است. شرکت‌های بزرگ‌تر دارای مبادلات متنوع و مانده حساب‌های بیش‌تر بوده که با افزایش حجم معاملات صاحب‌کار، حسابرسی آن به‌صرف زمان بیش‌تری برای بررسی و رسیدگی نیاز دارد که باعث افزایش مبلغ حق‌الزحمه حسابرسی می‌شود. از لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌های شرکت برای اندازه صاحب‌کار استفاده می‌شود و انتظار می‌رود رابطه مثبتی بین این متغیر و میزان قیمت و حق‌الزحمه حسابرسی وجود داشته باشد [14].

اهرم مالی (LEV): حسابرسان ممکن است برای کاهش دادن این ریسک در شرکت‌های با درجه اهرمی بالاتر، رسیدگی‌های بیش‌تری را انجام داده و این منجر به افزایش حق الزحمه حسابرسی گردد. از این رو انتخاب این حسابرسان کمی سخت خواهد شد. در تحقیق حاضر برای محاسبه اهرم مالی از نسبت کل بدهی‌های بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها استفاده شده است [14].

$$LEV = \frac{\text{بدهی‌های کوتاه‌مدت} + \text{بدهی‌های بلندمدت}}{\text{ارزش دفتری کل دارایی‌ها}} \quad (۳)$$

نسبت جاری ($LIQRA$): نسبت جاری، نشان‌دهنده نقدینگی کوتاه‌مدت شرکت بوده و از تقسیم دارایی‌های جاری بر بدهی‌های جاری به دست می‌آید. این نسبت متداول‌ترین ابزار برای اندازه‌گیری توان پرداخت بدهی‌های کوتاه‌مدت است. پایین بودن نسبت جاری با ریسک بالای شرکت در ارتباط است و باعث افزایش سطح ریسک حسابرسی می‌شود. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که بین نسبت جاری و حق الزحمه حسابرسی، رابطه معکوس وجود دارد. معادل نسبت ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام در پایان سال است [14].

$$LIQRA = \frac{\text{دارایی‌های جاری}}{\text{بدهی‌های جاری}} \quad (۴)$$

ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام (M/B): معادل نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام در پایان سال است [15].

$$M/B = \frac{\text{ارزش بازار حقوق صاحبان سهام}}{\text{ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام}} \quad (۵)$$

بازده دارایی‌ها (ROA): در تحقیق حاضر برای محاسبه بازده دارایی‌ها از نسبت سود خالص بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها استفاده شده است [16].

$$ROA = \frac{\text{سود خالص}}{\text{ارزش دفتری کل دارایی‌ها}} \quad (۶)$$

۶- یافته‌های پژوهش

پیش از آزمون فرضیه‌های پژوهش، ابتدا آمار توصیفی داده‌های مرتبط با این فرضیه مورد بررسی قرار می‌گیرد که نتایج آن در جدول ۱ بیان شده است.

جدول ۱- نتایج آمار توصیفی.

Table 1- Results of descriptive statistics.

متغیر	علامت	میانگین	میانه	بیش‌ترین مقدار	کم‌ترین مقدار	انحراف معیار
نسبت اعضای غیرموظف	INDBO	0.64	0.60	0.80	0.20	0.15
درصد مالکیت سهام‌دار عمده	MASH	0.38	0.30	0.98	0.00	0.30
دوگانگی وظیفه مدیرعامل	CEO	0.13	0.00	1.00	0.00	0.34
اندازه شرکت	SIZE	13.40	13.47	18.28	7.10	1.44
اهرم مالی	LEV	0.60	0.62	1.56	0.06	0.21
نقدینگی	LIQRA	1.40	1.21	2.67	0.22	0.79
ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام	MB	2.29	2.07	6.31	1.81	1.71
بازده دارایی	ROA	0.10	0.08	0.54	0.18	0.10
حق الزحمه	AUDFEE	6.41	6.32	12.9	2.94	0.97

از ۶۴٪ اعضای هیات‌مدیره شرکت‌ها را اعضای غیرموظف تشکیل می‌دهد. همچنین ۳۸٪ مالکیت شرکت‌ها متعلق به سهام‌داران عمده بوده است و ۱۳٪ این جامعه مورد مطالعه دارای دوگانگی وظیفه مدیرعامل بوده است. ۶۰٪ دارایی‌های شرکت از محل بدهی‌ها تامین شده است. ۱۰٪ سود

شرکت‌ها از فروش آن‌ها می‌باشد. حدود ۱/۴٪ شرکت‌ها توان بازپرداخت بدهی‌های کوتاه‌مدت خود را دارند. یافته‌ها نشان می‌دهند که در شرکت‌های موردبررسی، ارزش بازار سهام حدود ۲/۵ برابر ارزش دفتری سهام است.

۷- نتایج آزمون‌های پیش فرض رگرسیون

۷-۱- آزمون نرمال بودن خطای مدل

جهت آزمون نرمال بودن خطای مدل از آزمون جارك-برا استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۲ بیان شده است.

جدول ۲- نتایج آزمون جارك-برا.

Table 2- Results of the Jark-Bara test.

متغیر	حق الزحمه حسابریس
تعداد مشاهدات	430
آماره جارك-برا	0.63
P_value (sig)	0.43

چنانچه سطح معنی داری (*Sig*) بزرگتر از ۰/۰۵ باشد نشان دهنده آن است که توزیع مشاهده شده به توزیع نظری مربوط است. در تحقیق فرض H_1 رد و فرض H_0 پذیرفته می‌شود، یعنی داده‌ها از توزیع نرمال پیروی می‌کنند.

۷-۲- آزمون مانایی متغیرها

در این قسمت به بررسی مانایی یا ایستایی متغیرهای تحقیق، از آزمون ریشه واحد دیکی فولر^۱ استفاده شد. فرضیه صفر این آزمون، دلالت بر عدم وجود ریشه واحد در متغیرهای تحت بررسی است. اما فرضیه مقابل آن بیانگر مانایی متغیرها است.

جدول ۳- آزمون ریشه واحد فیشر تعمیم یافته.

Table 3- Generalized fisher unit root test.

متغیر	سطح معنی داری	نتیجه
SIZE	0.0001	مانا
LEV	0.0000	مانا
LIQRA	0.0098	مانا
MB	0.0001	مانا
ROA	0.0000	مانا
MASH	0.0000	مانا
CEO	0.0000	مانا
INDBO	0.0000	مانا
AUDFEE	0.0208	مانا

پس از محاسبه این آماره، اگر مقدار آماره محاسبه شده از آماره جدول کوچکتر باشد، فرضیه H_0 رد می‌شود و فرضیه H_1 مبنی بر وجود ریشه واحد (مانایی) پذیرفته می‌شود. با توجه به نتایج آزمون که در جدول ۳ ارائه شده است، چون مقدار P برای تمامی متغیرهای کم‌تر از ۰/۰۵ است، در نتیجه متغیرهای تحقیق در طی دوره پژوهش در سطح پایا بوده‌اند.

¹ Dicky Fuller

۳-۷- بررسی نبود خودهمبستگی

برای بررسی نبود خودهمبستگی در نتایج مدل رگرسیونی از آماره دوربین-واتسون استفاده شده است. آزمون دوربین واتسون همبستگی سریالی بین باقیمانده (خطا)های رگرسیون را بر مبنای فرض صفر آماری زیر آزمون می‌نماید:

۱. H_0 : بین خطاها خودهمبستگی وجود ندارد.

۲. H_1 : بین خطاها خودهمبستگی وجود دارد.

اگر آماره دوربین-واتسون بین ۱/۵ و ۲/۵ قرار گیرد، فرضیه H_0 آزمون (عدم همبستگی بین خطاها) پذیرفته می‌شود و در غیر این صورت H_1 تایید می‌شود. نتایج مربوط به آماره دوربین-واتسون فرضیه‌های تحقیق در جدول ۴ قید شده است.

جدول ۴- آزمون استقلال خطاها.

Table 4- Independence of errors test.

نوع آزمون	آماره	نتیجه
دوربین-واتسون	2.06	نبود خودهمبستگی

با توجه به جدول مزبور مقدار آماره دوربین-واتسون برای مدل‌های مقادیر این آزمون، در داخل فاصله ۱/۵ و ۲/۵ قرار دارد؛ بنابراین، فرض H_0 مبنی بر عدم وجود خودهمبستگی بین خطاها تایید می‌شود.

۴-۷- آزمون مناسب بودن مدل

جدول ۵ تحلیل واریانس رگرسیون به منظور بررسی وجود رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته و معناداری کل مدل رگرسیون را نشان می‌دهد. فرضیه صفر و فرضیه مقابل نیز به صورت زیر می‌باشند:

۱. H_0 : مدل رگرسیون معنادار نمی‌باشد.

۲. H_1 : مدل رگرسیون معنادار می‌باشد.

چنانچه در سطح اطمینان ۹۵٪ (خطای $\alpha = 5\%$) آماره F محاسبه شده از معادله رگرسیون کوچک‌تر از مقدار F به دست آمده از جدول باشد، فرض H_0 را نمی‌توان رد کرد و در غیر این صورت H_1 رد می‌شود. واضح است که در صورت رد شدن H_0 ، معادله رگرسیون معنادار خواهد بود.

جدول ۵- خروجی تحلیل واریانس مدل رگرسیونی.

Table 5- Output of analysis of variance of regression model.

نوع آزمون	سطح معناداری	آماره F	مقایسه با ۰٫۰۵	نتیجه
مناسب بودن مدل	0.0000	17.22	کوچک‌تر	معناداری مدل

۵-۷- نتایج آزمون‌های انتخاب مدل

در تحقیق حاضر برای تحلیل مدل، از داده‌های ترکیبی استفاده شده است؛ به این ترتیب که چند شرکت در طول زمان مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. ابتدا باید در داده‌های ترکیبی برای انتخاب بین روش‌های داده‌های تابلویی و تلفیقی، از آزمون اف-لیمر استفاده شود. اگر آماره F محاسبه شده از مقدار جدول کوچک‌تر باشد، از داده‌های تابلویی و در غیر این صورت از داده‌های تلفیقی استفاده می‌شود. در صورتی که داده‌ها به صورت تابلویی باشند، باید آزمون هاسمن انجام شود.

۶-۷- آزمون تعیین نوع داده‌های ترکیبی اف لیمر (چاو)

فرضیه صفر و فرضیه مقابل نیز به صورت زیر می‌باشند:

۱. H_0 : مدل تلفیقی مناسب می‌باشد.

۲. H_1 : مدل ترکیبی مناسب می‌باشد.

چنانچه در سطح اطمینان ۹۵٪ (خطای $\alpha = 5\%$) آماره F محاسبه شده از معادله رگرسیون کوچکتر از مقدار F به دست آمده از جدول باشد فرض H_0 را نمی‌توان رد کرد و در غیر این صورت H_1 رد می‌شود.

جدول ۶- آزمون چاو.

Table 6- Chow test.

آماره F	احتمال	مقایسه با ۰/۰۵	نتیجه آزمون
9.45	0.0000	کوچکتر	رد فرض صفر-مدل ترکیبی

مطابق با جدول ۶ سطح معنی داری آماره F برای مدل‌های رگرسیونی تحقیق از ۰/۰۵ کوچکتر می‌باشند؛ به این ترتیب می‌توان نتیجه گرفت فرض H_0 (مدل تلفیقی) رد و مدل ترکیبی تایید می‌شود.

۷-۷- آزمون تشخیص رگرسیون ترکیبی با اثر تصادفی یا ثابت (آزمون هاسمن)

پس از مشخص شدن این که عرض از مبدا برای سال‌های مختلف یکسان نیست، باید روش استفاده در برآورد مدل (اثرات ثابت یا تصادفی) تعیین گردد که به این منظور از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. فرضیه صفر و فرضیه مقابل نیز به صورت زیر می‌باشند:

۱. H_0 : مدل ترکیبی با اثرات تصادفی مناسب می‌باشد.

۲. H_1 : مدل ترکیبی با اثرات ثابت می‌باشد.

چنانچه در سطح اطمینان ۹۵٪ (خطای $\alpha = 5\%$) آماره محاسبه شده از معادله رگرسیون کوچکتر از مقدار به دست آمده از جدول باشد فرض H_0 را نمی‌توان رد کرد و در غیر این صورت H_1 رد می‌شود. به عبارت دیگر اگر سطح معنی داری آزمون هاسمن از ۰/۰۵ بزرگتر باشد مدل با اثر تصادفی و اگر سطح معنی داری این آزمون از ۰/۰۵ کوچکتر باشد مدل ترکیبی با اثر ثابت استفاده می‌شود.

جدول ۷- آزمون هاسمن.

Table 7- Hausmann test.

آماره	احتمال	نتیجه آزمون
19.48	0.0125	رد فرض صفر-مدل ترکیبی با اثرات ثابت

با توجه به آزمون هاسمن در جدول ۷ برازش مدل‌های رگرسیونی این تحقیق با استفاده از تخمین مدل داده‌های ترکیبی به روش اثرات تصادفی برای مدل مناسب خواهد بود.

۸- نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج آزمون فرضیه‌های سه گانه مبنی بر اینکه:

۱. بین نسبت اعضای غیر موظف هیات مدیره به کل هیات مدیره و قیمت گذاری خدمات حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین درصد مالکیت سهامدار عمده و قیمت گذاری خدمات حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین دوگانگی وظیفه مدیرعامل و قیمت گذاری خدمات حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

مورد آزمون قرار گرفت و نتایج در جدول زیر بیان شده است:

جدول ۸- نتایج آزمون فرضیه‌های سه‌گانه.

Table 8- Results of the test of the triple hypotheses.				
نام متغیر	مقدار ضریب	آماره t	سطح معنی‌داری	
C	1.76	2.36	0.01	رابطه دارد
INDBO	0.36	1.54	0.12	رابطه ندارد
MASH	-0.65	-2.29	0.02	رابطه دارد
CEO	0.04	0.74	0.45	بدون رابطه
SIZE	0.30	6.36	0.000	رابطه دارد
LEV	0.38	1.15	0.24	رابطه ندارد
LIQRA	0.11	1.77	0.076	رابطه ندارد
MB	0.04	2.45	0.014	رابطه دارد
ROA	0.24	0.064	0.516	رابطه ندارد
ضریب تعیین	0.82	آماره F	17.22	
ضریب تعیین تعدیل‌شده	0.77	معناداری (P-Value)	0.0000	
		آماره دوربین واتسون	2.06	

فرضیه اول به دنبال یافتن رابطه بین استقلال هیات‌مدیره و قیمت‌گذاری خدمات حسابرس است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه تحقیق مورد عدم‌پذیرش قرار گرفت؛ یعنی وجود استقلال هیات‌مدیره با میزان حق الزحمه خدمات حسابرسی ارتباط ندارد. نتایج تحقیق حاضر با بررسی دانگ [17] و پورزمانی و جعفری [18] و واعظ و همکاران [19] مطابقت دارد.

فرضیه دوم به دنبال یافتن رابطه بین مالکیت مدیریتی و قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه تحقیق مورد‌پذیرش قرار می‌گیرد؛ یعنی هرچه درصد مالکیت مدیریتی افزایش یابد نقش تعیین‌کننده‌ای بر میزان حق الزحمه خدمات حسابرسی دارد. نتایج تحقیق حاضر با بررسی رجبی و محمدی خشویی [7] مطابقت دارد و با نتایج تحقیق بن علی و لسیج [20] مطابقت ندارد.

فرضیه سوم نیز به دنبال رابطه بین دوگانگی وظیفه مدیرعامل و قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه تحقیق مورد عدم‌پذیرش قرار گرفت. نتایج تحقیق حاضر با بررسی ملکیان و همکاران [21] مطابقت ندارد.

۹- نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، سعی بر تعیین و بیان نوع ارتباط بین متغیرهای پژوهش دارد. بر اساس یافته‌های تحقیق مدل رگرسیونی چندمتغیره خطی در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد‌پذیرش قرار گرفتند. برای این که ارتباط دقیق‌تر هریک از این متغیرها حاصل شود؛ در پژوهش حاضر فرضیه‌های مهم و اخص تنظیم شد. نتایج حاکی از آزمون هریک از فرضیه‌های تحقیق بدین شرح است که بین استقلال هیات‌مدیره و دوگانگی وظیفه مدیرعامل (متغیرهای مستقل) و حق الزحمه خدمات حسابرسی (متغیر وابسته) رابطه وجود ندارد. همچنین بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه خدمات حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۱. کمبود شرکت‌های بزرگ در بورس اوراق بهادار تهران باعث شد که شرکت‌های نمونه بر مبنای متغیر اندازه مرتب‌سازی نشوند، چراکه شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران عمدتاً از نوع شرکت‌های متوسط و کوچک بوده و دارای ارزش بازار بالایی نمی‌باشند. لذا تعداد شرکت‌هایی که شرایط حضور در نمونه تحقیق را داشته باشند، کم است.
۲. با توجه به دوره آزمون، نتایج تحقیق را می‌توان به شرکت‌هایی نمونه تعمیم داد از برای شرکت‌هایی خارج از آن قابل تعمیم نمی‌باشد.

منابع

- [1] Latifian, B., Faizollahi, S., & Khairollahi, F. (2013). Criteria for selecting auditors by companies. *The first national accounting and management conference*. Shiraz, Iran. Civilica. (In Persian). <https://civilica.com/doc/221349>
- [2] Banimahd, B., & Jafari Moafi, R. (2011). Accruals quality and auditor selection. *Empirical studies in financial accounting*, 9(33), 81-98. (In Persian). <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.28210166.1390.9.33.4.0>
- [3] Abidin, S. (2006). *Audit market concentration and auditor choice in the UK* [Thesis]. <https://dspace.stir.ac.uk/handle/1893/119>

- [4] Houqe, M. N., Kerr, R., & Monem, R. (2013). Business strategy and earnings quality. *Te herenga waka—victoria university of wellington*, 92. <https://ir.wgtn.ac.nz/items/83c4d824-7389-4a94-ab91-e401288e3b64>
- [5] Hsu, W. Y., Troy, C., & Huang, Y. (2015). The determinants of auditor choice and audit pricing among property-liability insurers. *Journal of accounting and public policy*, 34(1), 95–124. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2014.09.001>
- [6] Hassas Yeganeh, Y., & Alavi Tabari, S. H. (2003). The relationship between resources spent on internal audit and independent audit expenses. *Accounting studies*, 1(4), 72-96. **(In Persian)**. <https://sid.ir/paper/501381/fa>
- [7] Rajabi, R., & Mohammadi Khashouwi, H. (2008). Agency costs and pricing of independent audit services. *Accounting and auditing reviews*, 15(53), 35-52. **(In Persian)**. <https://sid.ir/paper/8081>
- [8] Nikbakht, M. R., & Tanani, M. (2010). Test of factors influencing financial audit fees. *Financial accounting research*, 2(2), 111–132. **(In Persian)**. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223405.1389.2.2.8.2>
- [9] Mousavi, S. A., & Darogheh Hazrati, F. (2011). Investigating the relationship between free cash flow and audit fees in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Financial accounting*, 3(10), 141-173. **(In Persian)**. <https://sid.ir/paper/168195>
- [10] Khodadadi, V., & Hajizadeh, S. (2012). Agency theory and audit fees; test of free cash flow hypothesis. *Financial accounting knowledge*, 1(2), 76-92. **(In Persian)**. https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_58.html?lang=en
- [11] Tanani, M., & Alavi, S. M. (2013). A comparative study of factors affecting financial statement audit fees from the perspectives of independent auditors and executive managers. *Dmkdanesh*, 13(51), 107-127. **(In Persian)**. <http://danesh.dmk.ir/article-1-422-fa.html>
- [12] Aghaie, M. A., & Chalaki, P. (2009). Investigating the relationship between corporate governance and profit management characteristics in companies listed in Tehran Stock Exchange. *Accounting and auditing research*, 1(4), 54-75. **(In Persian)**. https://www.iaaar.com/article_105176.html
- [13] Malekian, E., & Pashayi, A. (2012). The impact of corporate governance on choosing auditor: Evidence from companies listed on Tehran Stock Exchange. *Empirical research in accounting*, 2(3), 21-31. **(In Persian)**. <https://doi.org/10.22051/jera.2013.554>
- [14] Hassanzadeh Brothers, R., Talkhabi, F., & Qajarbeigi, M. (2015). A review of factors affecting the determination of financial statement audit fees. *The second international conference on modern research in management, economics and humanities*. Dubai, United Arab Emirates. Civilica. **(In Persian)**. <https://civilica.com/doc/493569>
- [15] Wang, B., & Xin, Q. (2011). Auditor choice and accruals patterns of cross-listed firms. *China journal of accounting research*, 4(4), 233–251. <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2011.09.002>
- [16] Guedhami, O., Pittman, J. A., & Saffar, W. (2009). Auditor choice in privatized firms: Empirical evidence on the role of state and foreign owners. *Journal of accounting and economics*, 48(2), 151–171. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2009.08.003>
- [17] Dang, H. T., Nguyen, T. D., Pham, M. T. T., Dang, C. C., Hoang, P. K., Pham, S. B., ... & Nguyen, D. H. (2014). Preliminary results on the whole genome analysis of a Vietnamese individual. *VNU journal of science: computer science and communication engineering*, 30(3). <https://jcsce.vnu.edu.vn/index.php/jcsce/article/view/45>
- [18] Pourzamani, Z., & Jafari, A. (2015). The effect of auditor tenure on audit report delays. *The second international conference on industrial management and engineering*. Istanbul, Turkey. Civilica. **(In Persian)**. <https://civilica.com/doc/513180>
- [19] Vaez, S. A., Ahmadi, M. R., & Baghi, M. R. (2014). The effect of audit fees on audit quality in companies listed in stock exchange. *Financial accounting knowledge*, 1(1), 87-107. **(In Persian)**. https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_1227.html
- [20] Ben Ali, C., & Lesage, C. (2013). Audit pricing and nature of controlling shareholders: Evidence from France. *China journal of accounting Research*, 6(1), 21-34. <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2012.08.002>
- [21] Malekian, E., & Pashayi, A. (2012). The impact of corporate governance on choosing auditor: Evidence from companies listed on Tehran Stock Exchange. *Empirical research in accounting*, 2(3), 21-31. **(In Persian)**. <https://doi.org/10.22051/jera.2013.554>